

ванночек с водой, то в паводок в северный зал из небольшого отверстия в своде (потолке) низвергается целый водопад.

В Горном Крыму водопады являются важны туристским ресурсом. Они рассмотрены в реестре туристских ресурсов Автономной республики Крым [8], в котором указаны Учан-Су, водопад Головкинского, Джур–Джур, Верхний и Нижний Яузлар. Естественно, что это далеко на полный список водопадов, представляющих собой туристские ресурсы.

Водопады имеют большое значение как туристическо-краеведческие объекты. Даже простое любование водопадами, как и другими горными ландшафтами – благотворно. В последнее время начал развиваться и нетрадиционный вид туризма – каньонинг, когда туристы спускаются по струе водопада. Именно с этой точки зрения водопады охарактеризованы в данной статье.

Источники и литература:

1. Тимченко З.В. Водопады Крыма/ Зинаида Владимировна Тимченко. – Симферополь: Доля, 2005. – 45 с.
2. Тимченко З.В. Водные ресурсы и экологическое состояние малых рек Крыма/ Зинаида Владимировна Тимченко. – Симферополь: Доля, 2002. – 152 с.
3. Арсеев Г.Т. Водопады/ Георгий Терентьевич Арсеев. – М.: Мысль, 1987. – 127 с.
4. Олиферов А.Н., Тимченко З.В. Реки и озера Крыма/ Август Николаевич Олиферов, Зинаида Владимировна Тимченко. – Симферополь: Доля, 2005. – 216 с.
5. Головкинский Н.А. Источники Чатыр-Дага и Бабугана/ Николай Алексеевич Головкинский. – Прилож. №2 к отчёту гидрогеолога, таврич. губ. земск. упр. – Симферополь, 1883
6. Ена В.Г., Ена Ал. В., Ена А.В. Заповедные ландшафты Тавриды/ Василий Георгиевич Ена, Александр Васильевич Ена, Андрей Васильевич Ена. – Симферополь: Бизнес–Информ, 2004. – 442 с.
7. Дублянський В.Н., Ломаев А.А. Карстовые пещеры Украины/ Виктор Николаевич Дублянський, Александр Алексеевич Ломаев. – Киев: наук. думка, 1980. – 180 с.
8. Реестр туристских ресурсов Автономной республики Крым и г.Севастополя// Сост. Т.Н. Чугунова, И.В. Ванеева, В.С. Андриющенко, С.А. Карпенко, И.А. Мясникова, О.Г. Блажевич, А.В. Ивков. – Симферополь, 2002. – 268 с.

Романенко О.В.

УДК 379.85:658

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

Коли термін "активний" вживають щодо навчального процесу, то відразу ж постає питання: "А хіба методи навчання бувають пасивними?" Так, бувають. У сучасній педагогіці їх прийнято називати "традиційними", в яких студентам відведено роль лише слухачів. Як і раніше, традиційне навчання дає переважно знання, тоді як студенти вищої школи мають набувати умінь і навичок майбутньої професійної діяльності.

Ще давні філософи твердили, що існує три взаємопов'язані речі: думка, слово й справа. Сьогодні ж увесь процес підготовки майбутніх фахівців туризму (лекції, семінари, практичні заняття в аудиторії) зводиться в основному до слова, а майбутній фахівець туризму так і не встигає поєднати професійні знання з практичною діяльністю.

Вивчаючи теоретичні дисципліни з туризму на III курсі, багато студентів не можуть навіть усвідомити, для чого викладачі викладають їм ці предмети, якщо знання стануть потрібні лише після закінчення університету. На семінарських заняттях, використавши навчальні посібники і прослухану лекцію, студенти з легкістю відповідають на запитання з тієї чи іншої теми, вже наступного дня забуваючи про них як про щось необов'язкове. Мало чим відрізняються від семінарських і практичні заняття.

Із сучасних досліджень творчої ігрової діяльності як комплексного засобу, що може спонукати студентів до самоаналізу, самооцінки й саморозвитку, найближчі до розглядуваної проблеми науково–методичні розробки здійснили І. Іванов, Л. Коваль, О. Леонт'єв, О. Газман, В. Караковський, Л. Куликова, С. Шмаров та ін.

Ігрове імітаційне моделювання різних ситуацій виникло давно. Так, воєнні ігри на тактичних картах і ящиках з піском відомі вже двісті років. Пригадаймо класичний епізод з кінофільму "Чапаєв", коли легендарний начдив за картоплинами і перевернутим чавунним казанком розігрував різні варіанти ситуації: "Де має бути командир у бою?" Це ж не що інше, як воєнна гра!

Однак все-таки ігрове імітаційне моделювання найрізноманітніших проблем і конкретних ситуацій – ідея нашого часу, яка з легкої руки американців у 1956 р. дістала назву "ділові ігри". Як говорить сама назва, об'єктом моделювання були головним чином різні ситуації, пов'язані з бізнесом. І це цілком зрозуміло: вигреш в бізнесі – це збагачення, а програш – банкрутство. А оскільки збанкрутувати не хоче ніхто, природно, що на цьому ґрунті виникає й розвивається новий напрям – ігрове імітаційне моделювання.

Можна згадати всесвітньо відому Гарвардську школу бізнесу, випускники якої – президенти величезних корпорацій, власники банків, а вчителі – визначні економісти, професори університетів, відомі менеджери... Внесок за право участі в ділових іграх цієї школи сягає карколомних сум, але вона регулярно функціонує, бажаючих потрапити до неї дуже багато, адже об'єктом ділових ігор слугує ринок усього світу,

а гра ведеться на десятки й сотні мільярдів доларів. Кому з акул капіталу хочеться програти свої багатства не в грі, а насправді?

Термін "ділові ігри" став загальноприйнятим міжнародним терміном. В Україні ділові ігри досить швидко поширюються, починаючи з 70-х років ХХ ст., головним чином у системі післядипломної підготовки фахівців. Окремі ділові ігри розробляються в галузі промисловості, будівництва, економіки.

Цей короткий історичний екскурс варто завершити згадкою про те, що педагогічні навчальні заклади, система народної освіти, незважаючи на те що вона має справу з дітьми, які не можуть жити без гри, виявилася найконсервативнішою галуззю і майже не використовує дидактичні, навчально-педагогічні ігри для формування знань, умінь і навичок студентської молоді.

Пропонована робота це спроба автора ліквідувати цю прогалину в системі підготовки майбутніх фахівців туризму і покласти початок упровадженню ефективного методу навчання – навчально-педагогічних ігор, на прикладі дисципліни: "Організація екскурсійних послуг".

За навчальним планом спеціальності 6.050401 "Туризм" "Організація екскурсійних послуг" є однією з багатьох дисциплін підготовки бакалаврів туризму. Навчальна програма курсу за обсягом педагогічного навантаження розрахована на 178 годин, в тому числі 24 годин лекційних та 64 годин лабораторних занять, 80 годин на самостійне вивчення матеріалу.

Вивчення дисципліни організовується на принципах кредитно-модульної системи, яка сприяє систематичній і динамічній роботі студентів над засвоєнням матеріалу навчальної програми, з використанням модульної технології навчання та рейтингового оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу. Метою вивчення дисципліни є надання студентам науково-професійних знань з теорії і методики підготовки екскурсій, техніки їх проведення, організації екскурсійної справи в умовах ринкової економіки, підготовка кваліфікованих спеціалістів в сфері туристичної індустрії.

Відповідно до мети курсу "Організація екскурсійних послуг" студенти повинні знати:

Історичні аспекти становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні. Сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки.

Зміст предмету та об'єкту вивчення курсу, її теоретико-методологічну базу дослідження, яка розкриває сутність, основні ознаки, функції екскурсій, класифікації екскурсій за метою, завданням та формою проведення, формування екскурсійної тематики з урахуваннями найбільш повного задоволення попиту споживачів на екскурсійні послуги.

Основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії з урахуванням міждержавного стандарту ДЕСТ 28681.1–95 Туристично-екскурсійного обслуговування. Туристичні послуги. Загальні вимоги, методичні прийоми показу, розповіді та техніки проведення екскурсій.

Особливості проведення екскурсій для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів.

Студенти повинні вміти:

Аналізувати основні етапи становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні. Використовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній практиці для підвищення рівня та ефективності сприйняття та засвоєння екскурсійного матеріалу.

Формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів. Користуватися екскурсійною методикою, яка включає застосування науково – обґрунтованих прийомів і способів підготовки та проведення екскурсій для ефективного засвоєння екскурсійної тематики.

При створенні нової екскурсії студенти повинні вміти визначати мету, завдання та тему екскурсії, правильно вибрати об'єкти показу, їх кількість та послідовність показу, вміти створювати технологічну документацію: маршрут екскурсії, технологічну картку, контрольний текст, "портфель екскурсовода," карток (паспортів) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії.

В ході вивчення курсу студенти повинні ознайомитися з професійною майстерністю екскурсовода та технікою ведення екскурсій. На основі критеріїв оцінювання – екскурсії вміти проводити аналіз якості екскурсійних послуг.

У програмі враховується вивчення студентами загальних питань методології та методики організації екскурсійних послуг. При вивченні тем курсу приділяється велика увага культурно-виховній роботі та вихованню національної самосвідомості студентів. Програма складається з двох модулів. В тематичному плані представлено розподіл кожного модуля за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів.

Перший модуль – включає: історичні аспекти становлення та розвитку екскурсійної справи в Україні; сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки.

Другий модуль – включає теоретико-методологічну базу дослідження, яка розкриває сутність, основні ознаки, функції екскурсій, класифікації екскурсій за метою, завданням та формою проведення, формування екскурсійної тематики з урахуваннями найбільш повного задоволення попиту споживачів на екскурсійні послуги, основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії, методичні прийоми та техніку проведення екскурсій, особливості проведення екскурсій для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів. В програмі передбачається ознайомлення з професійною майстерністю екскурсовода на відкритих заняттях – практикумах.

Кожний з модулів має свою форму контролю у вигляді індивідуальних завдань, виконання яких передбачається в письмовому вигляді з наступним захистом. Самостійна робота студентів має дві складові: самостійну підготовку до аудиторних занять та підготовку до модульного контролю.

Орієнтована тематика лабораторних занять.

1. Предмет, об'єкт та завдання вивчення навчального курсу "Організація екскурсійних послуг". Місце екскурсії у системі національної освіти та виховання.

2. Історичні аспекти розвитку екскурсійної справи в Україні. Сучасні засади розвитку екскурсійної справи в Україні. Поняття та ознаки екскурсії.

3. Класифікація екскурсій, формування екскурсійної тематики.

4. Основні поняття екскурсійної методики. Технологічний процес створення нової екскурсії.

5. Документація, щодо проведення екскурсії; маршрут екскурсії, технологічна картка, контрольний текст, "портфель екскурсовода," карток (паспортів) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії.

6. Методика проведення екскурсії: методика екскурсійного показу, методичні прийоми розповіді, техніка ведення екскурсії.

7. Оцінка якості екскурсії, рецензування методичної документації, методика розбору екскурсії. Професійна майстерність екскурсовода.

8. Організація і проведення екскурсій для різних верст населення.

9. Організація і проведення оглядових екскурсій.

10. Організація і проведення тематичних екскурсій.

Питання, винесені на самостійне опрацювання

1. Нетрадиційні ігрові методи у формуванні екскурсійних послуг.

2. Ділова гра з використанням знань набутих у процесі вивчення курсу "Організація екскурсійних послуг".

3. Ділова гра: "Набуття умінь і навичок майбутньої професійної діяльності".

4. Розв'язування пропонованих психолого-педагогічних ситуацій.

5. Самостійне творче вироблення рішень підвищеним ступенем мотивації й емоційності при спілкуванні з клієнтом.

6. Ігрове імітаційне моделювання різних ситуацій при спілкуванні з партнерами туристської діяльності.

7. Два часових виміри гри – теперішнє та майбутнє, дві сторони: (1–радість, задоволення актуальних невідкладних потреб, 2 – спрямування на майбутнє, формуючи чи закріплюючи властивості, вміння, здібності та ін.).

8. Основні напрямки екскурсійної діяльності при наданні послуг.

9. Проектування діяльності екскурсійних послуг.

10. Посадові обов'язки менеджера, психолога та ін., при організації екскурсійних послуг.

Учасники гри у процесі імітаційного моделювання занять, розв'язування проблемних і психолого-педагогічних ситуацій одержують нове конкретне уявлення про сутність своєї майбутньої діяльності, їх взаємодія в грі регламентується певними правилами, що відображають реальні умови й закономірності. У процесі гри студенти приймають низку варіантів рішень і методичних рекомендацій, вона динамічна й стисла за часом. Як результат виробляються оптимальні колективні рішення, освоюються ефективні методи і прийоми проведення занять та виховних заходів.

У процесі гри в студента виникає мотив, суть якого полягає в тому, щоб успішно виконати взятую на себе роль, а це передусім означає успішне відтворення діяльності, до якої ця роль його зобов'язує. Відповідно до мотиву формується й мета пізнати систему дій, потрібну для успішного виконання цієї ролі. Таким чином, система дій у грі є метою пізнання і, як будь-яка мета, стає безпосереднім змістом свідомості студента. Проте значення навчально-педагогічної гри цим не вичерпується. Все, що може допомогти успішному виконанню ролі (знання, вміння, навички), має для студента особливе значення й усвідомлюється ним якісно інакше. Отже, головна мета гри – сприяти пізнанню й розвитку системи розумових дій, спрямованих на прийняття правильних рішень.

Вища педагогічна школа покликана озброювати майбутніх фахівців туризму наукового пізнання й дослідження системи психолого-педагогічних знань з метою розв'язання навчально-виховних завдань у ситуаціях повсякденної професійно-педагогічної діяльності. Тому величезного значення набуває навчання студентів основ прикладного педагогічного аналізу як одного з видів аналітичної педагогічної діяльності.

Розв'язуючи навчально-педагогічні задачі і психолого-педагогічні ситуації під час навчально-педагогічних ігор, студенти набувають професійних, інтелектуальних, емоційних й вольових якостей майбутніх фахівців, в них формуються основи педагогічної майстерності. Отже, викладачі педагогічних навчальних закладів мають систематично застосовувати їх у навчальному процесі.

Джерела та література:

1. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник. – К., Кондор.– 2004.–166 с.
2. Довженко Г.П. Екскурсионное дело: Учебное пособие. – М: ИКЦ, Ростов-на-Дону: Издательский дом "Марат", 2005. – 272с.
3. Обозний В.В. Краща підготовка менеджерів туризму в умовах педагогічного університету: Монографія. – К.: Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – 204 с.
4. Романенко О.В. Діяльність туристської самодіяльної організації. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №4, 2008. – Випуск 19. С.195–201
5. Романенко О.В. Системи гостинності в туризмі. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №4, 2009. – Випуск 10 (20). – С.85–89.